

Jef Denijn in Rotterdam, 28 mei 1921

Door Laura J. Meilink-Hoedemaker

In 1920 installeerde de Amsterdamse uurwerkmaker en beiaardinrichter J.H. Addicks een klokkenspel in het nieuwe stadhuis van Rotterdam. Dit klokkenspel was een geschenk van de Rotterdamse reder Philippus van Ommeren jr en zijn broer Pieter J. van Ommeren, die bankier was. De klokken waren gegoten in de gieterij John Taylor & Co te Loughborough, Engeland. De correspondentie van Van Ommeren met Addicks, Taylor en de architect professor Henri Evers is bewaard gebleven. Deze briefwisseling bestrijkt de periode 1916 tot 1922. Een klein onderdeel van deze correspondentie gaat over een bezoek van Jef Denijn aan Rotterdam in 1921.

Plaquette van Philippus Van Ommeren PJ zn
in de foyer van De Doelen in Rotterdam

De roem van Jef Denijn

De Mechelse beiaardier Jef Denijn (1862-1941) was al sinds de eeuwwisseling bekend als vernieuwer van de beiaardtechniek en interpretatie. Bekend is in dit verband zijn adviesreis door Nederland in 1913. De beiaarden van Nijkerk en Arnhem werden toen naar zijn inzichten heringericht. Ze werden bespeeld door respectievelijk Johan Meyll en Jac. Oremus. Bij de nieuwbouw van de Rotterdamse stadhuisbeiaard (1916-1920) was Jef Denijn niet betrokken. Van Ommeren liet zich adviseren door de toenmalige beiaardier van de Laurenstoren in Rotterdam, Abraham Krul jr (1861-1924), door de Rotterdamse musicus Anton B.H. Verhey (1871-1924) en door de Utrechtse klokkengieterij van Taylor in Loughborough de Rotterdamse klokken heeft gezien, gehoord en geprezen.

Portretbuste van Anton Verhey in de Foyer van De Doelen in Rotterdam

Concert door Jef Denijn?

In 1921 werd de Rotterdamse beiaard definitief opgeleverd door Addicks. Van Ommeren wilde graag dat Jef Denijn er een concert op zou geven. Op 31 maart 1921 maakte hij tijdens een van zijn zakenreizen een ommetje over Mechelen om bij Jef Denijn een kennismakingsbezoek af te leggen. Denijn wilde zich, voordat hij de uitnodiging tot een concert aannam, eerst op de Rotterdamse beiaard oriënteren. Van Ommeren en Denijn kwamen tot een afspraak voor een bezoek aan Rotterdam medio april 1921, maar daar de laatste basklok wat langer op zich liet wachten dan was voorzien moest het bezoek worden uitgesteld tot zaterdag 28 mei 1921. Van Ommeren nodigde zijn adviseurs Wagenaar en Verhey uit om bij Denijns bezoek aanwezig te zijn en tijdens een lunch met Denijn van diens bevindingen kennis te nemen. Wagenaar moest echter op die zaterdag van 11 tot 12 uur spelen op de Dombeyaard te Utrecht en kon pas na de lunch in Rotterdam zijn. Het is niet duidelijk of Abraham Krul, die gewoonlijk zaterdagmiddag het Rotterdamse klokkenspel bespeelde, ook voor de lunch was uitgenodigd. In ieder geval regelde van Ommeren dat er iemand van de firma Addicks aanwezig zou zijn bij de bespeling om technische kwesties te bespreken en eventuele problemen te verhelpen.

Het resultaat van dit bezoek was dat Jef Denijn zich inderdaad bereid verklaarde in Rotterdam te komen concorderen en, drukbezet als hij was, stuurde hij een lijstje met de zes nog beschikbare zaterdagen in 1921. Maar ook vond hij het noodzakelijk dat in het pedaal enkele wijzigingen werden aangebracht. Want van de 49 klokken waren er niet minder dan 28 aan het pedaal aangesloten. Dat was niet alleen meer dan Denijn gewend was, maar ook de ligging ten opzichte van het manuaal was afwijkend. Bij het proefspelen heeft Denijn uit voorzichtigheid niet meer dan drie basklokken gebruikt.

Pedaal volgens Jef Denijn

Een monteur van Addicks reisde kort daarop naar Mechelen om precies te bekijken en van Denijn te vernemen wat in Mechelen gebruikelijk was. Op basis van deze informatie stelde Addicks een plan op om het pedaal te wijzigen en legde dat aan Van Ommeren voor. De voorgestelde wijzigingen zouden later ongedaan gemaakt kunnen worden. Dit bracht evenwel zoveel kosten met zich mee dat Van Ommeren zich eerst nader wilde oriënteren. Op 3 augustus reisde hij samen met zijn broer naar Arnhem om daar een concert van Jef Denijn te beluisteren. Hij nodigde ook Abraham Krul en Jan Wagenaar hiervoor uit en het gezelschap ontmoette in Arnhem de Nijkerkse klokkenist Johan Meyll en diens Arnhemse collega Jac. Oremus. Dezen bespeelden immers beiaarden die reeds naar inzichten van Jef Denijn waren omgebouwd. Tijdens een door Van Ommeren aangeboden diner wisselde men met Denijn van gedachten. Krul reisde de volgende dag met Meyll mee naar Nijkerk om daar de inrichting te bekijken en uit te proberen. Bovendien kwam Meyll een week later, op 10 augustus, naar Rotterdam.

Toch maar niet

De verbouwing van het pedaal zou een ingrijpende verandering betekenen en uiteindelijk vond Van Ommeren de kosten daarvoor te hoog. Hierbij woog zwaar dat beiaardier Krul de veranderingen niet noodzakelijk vond, want hij voelde zich thuis op het klokkenspel zoals het was. Van Ommeren zag daarom af van de voorgestelde wijzigingen en moest zijn droom, Jef Denijn in Rotterdam als gastbeiaardier te horen spelen, laten varen. Deze beslissing heeft de verhouding tussen Denijn en Van Ommeren niet vertroebeld. Van Ommeren werd uitgenodigd zitting te nemen in het erecomité voor de huldiging van Jef Denijn bij diens 40-jarig ambtsjubileum in 1922, welke uitnodiging hij volgaarne heeft aangenomen.

Literatuur

Notulen van de Algemene Statutaire jaarvergadering der BGG in Bondsnieuws 104 (jan 1992), blz. 76-78

Dr L.J. Meilink-Hoedemaker: Een Taylor-klokkenspel voor het stadhuis van Rotterdam (1916-1920). Rotterdam 1991

Archivalia

Archief van Phs. van Ommeren jr. in beheer bij de Stichting Wilhelmina Alida in Wassenaar